

STATSMINISTER GRO HARLEM BRUNDTLAND

Husøy, 20. august 1994

Fiskerifaglig seminar om råderetten.

Temaet vårt idag - råderetten over ressursene i havet - har stått helt sentralt i hele vår historie som selvstendig nasjon. Fra vi kjempet oss fram fra en plass blant de fattigste land i Europa for hundre år siden, og gjennom dette århundres kamp gjennom økonomisk vekst til velstand og velferd har råderetten over havets ressurser vært av vital betydning for landet. Sist gang en norsk statsminister besøkte Husøy sto også råderetten i sentrum. Det var Tryggve Bratteli, som i 1974 møtte fiskerne på Husøy til samtaler om fiskernes krav om at Norge burde opprette en 50-mils sone. Brattelis råd den gang var å vente og heller ta sikte på 200 mil. Det greide vi 2 år senere - i 1976.

Det er gjennom møysommelig langsiktig arbeid at norske regjeringer har arbeidet for å sikre livsgrunnet for kysten vår. Som en ren kuriositet vil jeg nevne at selv den gamle norske 4-mils sonen var en kilde til strid mellom Norge og Storbritannia i 1906, da det unge Norge kjempet for å vinne fotfeste som selvstendig land. Britene hevdet vi bare hadde rett til 3 mil. Men vi vant vår rett.

Da Norge i 1972 forhandlet om medlemskap i EF gjaldt diskusjonen 12-mils sonen. Utenfor dette var alt fritt hav, med fritt fram for alle og enhver. Idag er spørsmålet hvordan vi best kan sikre våre rettigheter og en fortsatt forsvarlig forvaltning innenfor 200-mils sonene.

Utgangspunktet vårt for forhandlingene med EU var helt klart: Kontroll med naturressursene. Uten en god fiskeriløsning ville vi ikke anbefale medlemskap.

Det vi har skal fortsatt være vårt, ikke bare i morgen, men for all framtid. Og vi skal ha trygghet for at ressursene forvaltes forsvarlig. Det er dette jeg mener vi har sikret gjennom den avtale som nå er på bordet.

Det er nemlig ikke bare dere fiskere som er opptatt av råderetten. Jeg kunne ikke ha anbefalt en avtale som kyst-Norge ikke er tjent med.

Vi sa klart fra da forhandlingene tok til at vi ville stå på for kyst-Norges interesser. Det har vi gjort. Dere kommer til å få de samme kvotene i framtida også om Norge blir medlem av EU. Det blir biologien - og forskernes anbefalinger, og ikke medlemskapet som avgjør dette. Og når det gjelder den interne fordeling av de norske kvoter,- så er det fiskeriministeren som skal bestemme dette enten det går sånn eller slik i november.

Ser vi 20 år tilbake i tiden, like før 200-milssonen ble innført, så var det utenlandske fisket i det som idag er Norges økonomiske sone mye mer

omfattende enn idag. Selv om 12-milssonen hindret utlendingene i å komme helt opp i fjæresteinen, så hadde vi liten råderett 13 mil utenfor Kjølvå.

De nye havrettsreglene fra 70 tallet ga oss eneretten til å forvalte og beskutte innenfor 200 mil. Samtidig ble det behov for avtaler med andre land for å sikre forvaltningen av de ressursene som flere land har rett til, fordi de beveger seg mellom ulike soner i havet. Det er jo ikke mange av bestandene som bare befinner seg i vår sone. De fleste bestandene har vi felles med andre land.

Slik sett vil det å være med bety at vi forhandler de internasjonale avtaler vi må ha på en annen måte, nemlig inne ved bordet sammen med EU-landene, heller enn med Norge mot EU samlet. Jeg tror det er viktig å være med der det skjer helt fra starten av.

Selv om råderett ikke er noe helt klart juridisk begrep så tror jeg vi er rimelig enige om at det er retten til å bestemme forvaltning og fordeling av våre ressurser og å føre kontroll med at reglene holdes.

Så sier noen at regjeringen har forhandlet bort råderetten. Det har vi ikke.

Er Norge medlem kan EU-landene ikke ha noen større myndighet enn det EU-landene er gitt i den avtalen vi har inngått. EU-landene kan ikke vedta noe som går ut over de rammer som er trukket opp i avtalen. Hva betyr det? Jo, det betyr at vi ikke har sagt, nå overlater vi dette til EU-landene. Det betyr at vi har avtalt at vår fisk er vår og at den ikke skal forvaltes på noen annen måte enn hittil. Det er disse rammene som gir sikkerhet for at det vi har, det skal fortsette å være vårt.

Dermed har vi også en sikkerhet som vi ikke ville hatt hvis vi blir stående utenfor. Avtalen sikrer jo at vi ikke vil kunne utsettes for et fortsatt press fra EU-land for økte EU-andeler av norsk fisk. Vi vil slippe debatten om å gi adgang til ressurser for å få bedret adgang til markedet.

Se bare på hva islendingene nå gjør med våre ressurser. Er det ikke en fordel for oss at EU-land ikke kan ta seg til rette på vår bekostning - at de er bundet opp av den avtalen vi har inngått, og at de er juridisk bundet til å holde seg innen for de rammer som er satt?

Avtalen er ikke tidsbegrenset. Den kan ikke endres mot vår vilje, heller ikke i år 2002. Det er altså ingen grunn til å frykte for at spanjoler, irer eller andre skal innta norske fiskebanker og ta seg til rette. I tillegg til det som er slått fast i selve traktaten har vi også erklæringen om relativ stabilitet.

Vi har også trygghet for at 12-milssonen fortsatt forblir et område kun for norske fiskere. Jeg har ikke møtt noen i EU-landene som ønsker noe annet.

Vi ser jo her hvordan EU har forandret seg siden 1972. Den gang hadde vi grunn til å være opptatt av om 12-milssonen ville holde. Idag er det ingen EU land som vil noe annet. Innenfor 12 mil har vi derfor ikke bare

råderetten, men ene-retten. En tung fiskerinasjon som Norge i EU er i seg selv den beste sikkerhet for at 12-milssonen vil bestå også som EU-politikk også ut over år 2002.

Jeg er kjent med at noen er skeptiske til den konkrete utformingen av erklæringen om 12-milssonen. Til dem som er skeptiske vil jeg si: Tro bare ikke at Norge vil gå med på noen endring her. Det går ikke mot vår vilje. Dette er en vital norsk interesse, med alt det et slikt utsagn innebærer.

Ja, sier noen, men fortsatt har vi forhandlet bort råderetten, for nå er det i EU at forvaltningsreglene skal fastsettes. Da vil jeg igjen slå fast at EU med Norge som medlem ikke kan ha noen større myndighet enn det EU er gitt i den avtalen vi har inngått. Dere er kjent med at det er knyttet en egen erklæring til avtalen, ja faktisk er erklæringen en del av avtalen og juridisk bindende.

Her heter det at etter overgangsperioden, hvor Norge skal fortsette som før nord for 62°, så skal forvaltningen bygge på de nåværende forvaltningsprinsipper slik de fremgår av felleserklæringen. Det står ikke kan eller bør. Det står skal. I avtalen har altså EU ikke rett til å legge en annen forvaltningspraksis til grunn. Her er det satt en juridisk bindende ramme for fremtidens forvaltning. Hvorfor gikk EU-landene med på det? Jo, fordi de ser at vi har lyktes, og EU-landene har ikke noe ønske om å endre på det som virker.

Så selv om arbeidsmetoden vil bli litt annerledes, så vil dere kjenne igjen alle trekkene ved fiskeriforvaltningen i EU med Norge som medlem.

Dere vet jo hvordan det foregår idag. Det internasjonale havforskningsrådet (ICES) og arbeidsgruppen for fiskeriforvaltning (ACFM) lager anbefalinger basert på vitenskapelig materiale. Norske forskere fra Havforskningen og andre gjennomgår anbefalingene på møte i Fiskeridepartementet sammen med fiskernes organisasjoner. Det man nå behandler på disse møtene er forhandlingsinstruksen til Departementsråd Kjønneøy når han forhandler med sin russiske kollega. Etter 1. juli 1998 vil disse møtene behandle forhandlingsinstruksen til et EU der Norge er med. Og etter alt å dømme vil det bli et sterkt innslag av kjente norske ansikter i delegasjonen som EU sender til russerne. Slik var det med Danmark og forhandlingene om Skagerak-fisket. Det var danskene som kunne dette, de hadde de viktigste interessene, og det blir snakket mye pære dansk på EU-siden av bordet.

Jeg føler meg sikker på at det blir mye godt norsk på EU-siden av bordet i fremtiden.

Så har det vært hevdet at jo, vi har gitt slipp på råderetten, for i EU er det tillatt med kvotehopping og dette vil underminere kystfiskernes rettigheter, I en 3-års overgangsperiode kan vi beholde de regler vi har. Egentlig hadde vi ikke trengt den overgangsperioden. For vi har også forhandlet fram en felles erklæring

der det slås fast at en av målsettingene med den nasjonale kvoteordningen er å sikre de særskilte behov i områder der befolkningen er spesielt avhengig av fiske. Denne målsettingen gir grunnlag for å sette som vilkår at det er en reell økonomisk forbindelse mellom fartøyer som fisker på et lands kvoter og dette landet.

Vårt regelverk inneholder allerede idag bestemmelser som i praksis vil kunne gi beskyttelse mot kvotehopping. Slike regler kan opprettholdes og videreutvikles. Fiskeridepartementet arbeider nå med et forslag til en ny lov om deltakelse i fisket som blant annet tar sikte på å motvirke kvotehopping.

Så sier noen, ja men vi har fortsatt forhandlet bort råderetten, for nå skal de norske tekniske reguleringer bare gjelde i en overgangsperiode på tre år, nå skal utkastforbudet bare gjelde i tre år, og kontrollen, og åpning og stengning av områder bare gjelde i tre år.

Ja - , de skal gjelde i tre år til EU har greidd å vedta disse reglene som sine. Dette følger av erklæringen om nord for 62° som sier at forvaltningen av disse områdene skal skje på grunnlag av de nåværende reglene, kontroll og håndhevelse. Det er altså EU som har fått en overgangsperiode for å integrere vår politikk i sin egen, - og ikke omvendt.

Ja, kan dere spørre, er da dette godt nok, klart nok, og bindende nok? Har Gro og Jan Henry og Bjørn Tore lest den lille skriften, for her kan det være noe lurert? Selv liker jeg veldig dårlig å bli lurert, og jeg har lest den lille skriften og kommet til dette: Jeg mener det er både godt, bindende og klart, og i tillegg skal vi ha EU på "kurs" om man vil, gjennom et omfattende kompetansehevning og opplæringsprogram i tre år fra vi blir medlem.

Så til spørsmålet om kontroll. Det er den norske kystvakten som skal drive kontroll. Helt ned i lasterommet både med norske og utenlandske fartøy. Om EU i tillegg skulle ønske å ha med kontrollører, så er det kanskje en fordel. Jeg tror norsk kystvakt har mye å lære bort i alle fall. Det vi tar sikte på er et system med dobbelrapportering. EU lager nå et slikt system for Østersjøen allerede. Når kvotene er tatt er det flaggstaten som skal utstede stoppordren, men vi tenker oss at vi skal reagere raskt dersom vi merker at flaggstaten ikke gjør jobben.

Traktatfestet rett til vår andel av fisken og sikkerhet for videreføring av det beste i norsk forvaltning gjør at jeg vil si; medlemskap er et trygt valg for Kyst-Norge. Norsk medlemskap gir større gjennomslag for en bærekraftig forvaltningspolitikk og for sterkere kontroll. Gjennom samarbeid med andre vil vi stå sterkere, som f.eks. i kampen mot ulovlig fiske i Smutthullet eller annet tjuvfiske. Vi vil stå bedre rustet til å sikre en fortsatt forsvarlig forvaltning av silda hvis den gjenopptar sitt gamle vandringsmønster.

Alle vet at det vi gjør hos oss ikke er nok. Fisken krysser grensene - havet er sårbart - og det andre land gjør i sine farvann kan få dramatisk betydning hos oss. Hvilken råderett har vi da? Jeg mener en sterkere norsk rolle i utviklingen av Europas fiskerier vil være ønskelig, og til beste for alle. Et EU medlemskap vil gi oss større råderett utenfor våre grenser enn vi har idag.

Vilkårene for fiskeeksporten er det ikke vanlig å ta med i råderettsbegrepet. Men jeg tror vi gjør rett i å se på hele fiskerinæringens inntektsmuligheter, ja for vekstmulighetene for kysten, når vi gjør opp bestikk for ferden videre og når vi ser på hva vår råderett er verdt.

Fiskerinæringen står idag for en eksportverdi på nær 18 milliarder kroner og er en av Norges aller viktigste næringer. Veksten de senere år har kommet i første rekke fra oppdrettsnæringen, en ny næring som bare opplever sine spede barndom. Mye av verdiøkningen innen fiskerinæringen vil derfor komme som følge av økt bearbeiding og foredling. For en fiskeripolitisk stormakt er fri markedsadgang til verdens største fiskemarked som å vinne 12 rette, lotto og måltips på en gang. Det kan bare gå en vei. Skal vi da si nei til dette - skal vi si nei til endelig å få selge fisk tollfritt til 350 millioner kunder?

Om fire måneder kan tollene være borte. Blir vi nå endelig kvitt tollene, så vil det kunne gi milliardinntekter og mange nye arbeidsplasser. I dag kan land som Danmark, Nederland og Frankrike bearbeide norske råvarer uten konkurranse fra oss. De har sikret seg arbeid og verdiøkning som vi kunne ha hatt i Kyst-Norge. FAFO-rapporten mener at norsk fisk har skapt grunnlag for 10-12.000 arbeidsplasser i EU-landene. Dette er like mange som vi har i norsk fiskeindustri i dag. Syns dere det er naturlig? Vil vi at det skal være slik, også i fremtiden?

Jeg vet at deler av fiskeriløsningen er møtt med skepsis her i landsdelen. At vi tross alt ikke kan stole på andre enn oss selv, og at vi vil bli lurte, mobbet og manipulert hvis vi går inn. Jeg tror derfor det er riktig å peke på et sentralt forhold i EU: Det ligger i EU-samarbeidets natur at man ikke setter til side et lands tungtveiende interesser. Vi har og skal ha 95 % av ressursene i nord og da tukler man ikke med dette lengre sør i Europa. Vi har dessuten ikke for vane å sitte stille når vi brenner for noe. Det vil EU-landene merke. Vi skal stå på for kyst-Norges interesser. Vi skal ikke svikte dere. Fisken skal være ryggraden for kyst-Norge i all fremtid.

**

Spørsmålet om råderetten er et spørsmål om trygghet for fremtidig inntekt og arbeid. På veien ut hit idag kunne vi se hvor rikt sammensatt næringslivet i Midt-Troms er. Vi kjørte forbi sponplatefabrikken i Sørreisa, Finnfjord smelteverk verksted og utstyrfabrikker. Få landsdeler er kanskje så vant til å leve og virke i et internasjonalt miljø.

Men det er da man også merker hvor avhengige vi er av samarbeid med andre land, av regler som gjelder for alle og av stabile økonomiske forhold. Det er en fordel om valutakursene ligger fast, og om rentene er lave. Det betyr mye for inntektene av salg og lønnsomheten av investeringer. Jeg går ut fra at renteutgiftene er tatt med i beregningen her ved Brødrene Karlsen, hvor det investeres for 11 millioner kroner.

Dette bringer meg til spørsmålet om medbestemmelse. Det er viktig. Retten til å delta der viktige beslutninger fattes har med også med råderett og demokrati å gjøre. Det som skjer i EU det virker inn på Brødrene Karlsen, på Finnfjord smelteverk, på transportbedriftene, og mer indirekte på hele økonomien i landsdelen og hele Norge

Mitt utgangspunkt er; Det som skjer i EU betyr noe for oss. Da vil jeg være med og si fra. Ingen taler Norges sak bedre enn vi gjør det selv. Vi vil ha en plass rundt bordet, vi vil ha stemmerett og medbestemmelse. Er det naturlig for Norge å stå og vente på å høre hva de andre har bestemt? Er det rimelig at vi i Norge må bli orientert av Sverige eller Finland om hva som er besluttet i Europa?

I juni undertegnet Russland og EU en svært omfattende samarbeidsavtale. For meg er det unaturlig at det nye Russland samarbeider med Vest-Europa uten at Norge er med - uten at vi kan peke på hva som er viktig for oss - vi som har felles grense i Nord - og viktige saker på dagsordenen som miljøet på Kola.

EU har valgt ut ombygging av Tsjernobylanleggene som satsingsområde. Det er bra, også for oss. Men vi skulle gjerne få satt reaktorene på Kola på satsingslisten. Det greier vi bare dersom Norden er med og legger fakta på bordet.

EU er der - det kan ingen bestride. Tolv, snart femten - kanskje tjue europeiske land møtes der for å ta beslutninger sammen. Skal vi nå våre mål gjør vi det best ved å gå inn - der meninger formes og beslutninger fattes. Det er klart at mye ved EUs fiskeripolitikk må forbedres ytterligere - ja det er mye med EU som må og kan forbedres. Hvordan kan vi best påvirke EUs politikk? Er det ikke ved at vi sier fra i møtene som EU-landene holder? Der kan vi - hver dag - fremme våre forslag og argumentere for vårt syn. Vi kan tale vår egen sak. Vi kan støtte andre når vi er enige og si i fra når vi er uenige.

Vår ambisjon skal være å utvikle Europa videre. Det har vi krefter til. Tenk bare på at de fire nordiske landene - med sine 25 millioner innbyggere - vil ha større stemmevekt i EU enn Tyskland med sine 80 millioner!

Det er et klart uttrykk for vår selvråderett - å vise flagget der Europas land møtes. Norge hører med der framtiden formes, ikke utenfor med lua i handa.

**

Dessuten: Norden bør stå sammen. Det tror jeg vi er enige om. Det har med nærhet og språk og historie å gjøre. Men aller viktigst er følelsen av nordisk samhold - følelsen av å høre til. I 1972 fryktet mange at et norsk ja ville splitte Norden. Hvis Sverige og Finland sier ja, kan det i 1994 bli et norsk nei som skaper skiller mellom oss.

Tenk dere dette bildet: Sverige, Finland og Danmark har full stemmerett i europeisk samarbeid - og ikke Norge. Det ville bli et nytt skille i den nordiske familie - nå når vi for første gang på flere hundre år har muligheten til å stå sammen i Europa.

I 45 år har vi hatt sikkerhet som fullverdig medlem av NATO. Noe av det viktigste som nå skjer i NATO er at medlemslandene er enige om at europeerne selv skal ta en større del av ansvaret for sin egen sikkerhet. NATO-landene vil tillegge EU og Vestunionen større sikkerhetspolitisk betydning. Det betyr at møtene mellom EU-landenes utenriksministre vil bli helt sentrale møter om Europas sikkerhetspolitiske fremtid. NATO vil være der, ja, men de europeiske land vil først ha drøftet de viktigste spørsmål seg imellom i EU. Da står det klart for meg at Norge ikke bør bli en annenrangs sikkerhetspolitisk nasjon i Europa. Derfor er det da også så sterke utenriks- og sikkerhetspolitiske grunner for at Norge bør bli fullverdig medlem i EU, - sammen med Danmark, Sverige og Finland. Dette er etter Regjeringens syn viktig for Norges langsiktige interesser.

**

Jeg tror ikke at EU -samarbeidet er løsningen på alle landets problemer. Men jeg tror i det store og det hele at vi blir bedre i stand til å møte framtiden om vi er med.

I debatten denne høsten vil vi få høre forskjellige syn. Engasjement og iver hører med. Vi skal ha respekt for hverandre. Selv om striden står om ja eller nei, så er det bred enighet her i Norge om hva vi vil med samfunnet - om hva vi legger vekt på og hvilke verdier vi setter pris på.

De fleste av oss - enten vi sier ja eller nei - ønsker en framtid tuftet på solidaritet - rettferdighet - arbeid til alle og trygghet for kommende generasjoner.

Debatten handler om hvordan vi best virkeliggjør våre visjoner for framtiden. Vi går inn i en stor samtale landet rundt om hvor Norge hører hjemme - om hva som er det tryggeste og sikreste valget - om hva som er best for landet og for oss som bor her.

Norge har fått en god avtale. Hvordan vi enn snur og vender på det så er Europas framtid også Norges framtid. Jeg mener derfor at vi bør si ja. For vår framtid er det ja som er det trygge valget. Vårt ja vil bety mer trygghet for velferd i Norge. Vårt ja vil bety mer trygghet for Norge i Europa.